

Lemlands kommun
Mariehamns stad

Hänvisning

Kontaktperson
Raine Katajamäki

Ärende
**BESUT OM ATT INITIERA ETT ÄRENDE
AVSEENDE EN ÄNDRING I KOMMUNIN-
DELNINGEN MELLAN MARIEHAMNS STAD
OCH LEMLANDS KOMMUN**

Landskapsregeringen beslöt 7.11.2018 att anhängiggöra ett ärende som gäller ändring i kommunindelningen mellan Mariehamns stad och Lemlands kommun på ett område som anges i bilaga 1. Den planerade gränsjusteringen kan inte verkställas innan kommunerna på Södra Åland har ett gällande samgångsavtal i enlighet med den föreslagna landskapslagen om reform av kommunstrukturen på Åland (LF 21/2017-2018).

Lagstiftning

Enligt 121 § 1 mom. i Finlands grundlag (FFS 731/1999) är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag.

Enligt 122 § 1 mom. i grundlagen (FFS 731/1999) ska en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas när förvaltningen organiseras. Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om grunderna för kommunindelning genom lag.

Enligt 1 § 1 mom. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland är Åland indelat i självstyrande kommuner av vilka Mariehamn är stad. I lagens 3 § 2 mom. anges att kommunen ska i all sin verksamhet sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling inom kommunen. Enligt paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om kommunindelning i landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

I landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning anges i lagens 1 § att riksförfattningen kommunindelningslag (FFS 1196/1997) ska tillämpas på Åland med de

undantag som anges i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

I 1 § 1 mom. i kommunindelningslag (FFS 1196/1997) anges att för invånarnas självstyrelse och den allmänna förvaltningen är Finland indelat i kommuner. Enligt paragrafens 2 mom. utvecklas kommunindelningen på det sätt som de syften som anges i 1 mom. förutsätter samt så att kommunområdenas enhetlighet och samhällsstrukturens funktionsduglighet främjas. I paragrafens 3 mom. anges att om ändring i kommunindelningen bestäms genom lag eller beslut därom fattas av landskapsregeringen, enligt vad som bestäms i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997).

I kommunindelningslagens (FFS 1196/1997) 3 § stadgas om den allmänna förutsättningar för ändring i kommunindelningen. Kommunindelningen kan ändras, om ändringen:

- 1) främjar ordnandet av service för invånarna i området,
- 2) förbättrar levnadsförhållandena för invånarna i området,
- 3) förbättrar verksamhetsmöjligheterna för näringarna i området, eller
- 4) främjar kommunernas funktionsförmåga och verksamhetens lönsamhet (3 § 1 mom.).

I kommunindelningslagens 5 § anges de särskilda förutsättningarna vid minskning och utvidgning av kommunens område. En ändring i kommunindelningen som innebär att en kommuns område minskas eller utvidgas, men inte att en ny kommun bildas eller att antalet kommuner minskar, kan verkställas, om

- 1) inte fullmäktige i någon berörd kommun motsätter sig ändringen, eller om
- 2) ändringen inte inverkar på invånarantalet i någon kommun med mer än fem procent eller på arealen i någon kommun med mer än tio procent, räknat enligt landarealen.

I övrigt kan en sådan ändring i kommunindelningen som avses i 1 mom. verkställas endast under särskilt vägande i 3 § nämnda förutsättningar.

Enligt Ålands landstingsbeslut (1991:73) om bifall till ikraftträdande på Åland av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i den Europeiska stadgan om lokal självstyrelse gäller den nämnda stadgan på Åland till de delar det ingångna avtalet innebär avvikelse från självstyrelselagen. Genom stadgans artikel 5 görs gällande på Åland att ändringar i indelningen av lokala myndigheter inte får göras utan föregående samråd med de lokala myndigheter som berörs, eventuellt genom folkomröstning.

Enligt 6 § 2 mom. kan ett ärende som gäller ändring i kommunindelningen anhängiggöras på initiativ av landskapsregeringen. Enligt lagens motiv omfattas landskapsregeringens initiativrätt alla slag av fall avseende ändringar i kommunindelningen (RP 135/1997, s. 15). Enligt paragrafens 3 mom. ska initiativet motiveras med behovet av ändring i kommunindelningen, och en utredning som behövs för ärendets bedömning ska om möjligt bifogas. Avser initiativet överföring av ett eller flera områden från en kommun till en annan kommun eller till andra kommuner, ska områdena anges med behövlig noggrannhet.

Motivering

Området Järsö-Nåtö är en ögrupp som hör till Lemlands kommun och som ligger söder om Mariehamn. Väg nummer 30, som kommer från Mariehamn, utgör den enda fasta vägförbindelsen till öarna.

Enligt Ålands statistik- och utredningsbyrå var invånarantalet i området 246 år 2017 (ÅSUB Befolkning, Befolkningsregistercentralen, 17.4.2017). Vid samma år var den bosatta befolkningen i Lemland 2 028 och i Mariehamn 11 677 (ÅSUB Befolkning, Befolkningsregistercentralen, 3.4.2018). I området finns både stadigvarande bosatta och fritidsboende.

Landarealen på området som är föremål för den föreslagna ändringen är 9,3 km². Lemlands landareal är 113,2 km² och Mariehamns landareal är 11,8 km² (Lantmäteriverket, 1.1.2018).

Enligt kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland är Mariehamn Ålands enda stad. I staden bor över en tredjedel av Ålands befolkning. Landskapsregeringen konstaterar att stadens särställning är behäftad med särskilda utmaningar, att regionens samhällsstruktur, markanvändning och kommunal serviceproduktion inte har utvecklats balanserad samt att Järsö-Nåtö-bornas kommunala närservice kan mer ändamålsenligt arrangeras från den kommunen som har den enda fasta vägförbindelsen till området. Landskapsregeringen bedömer även att de nämnda utmaningarna tillsammans med den föreslagna kommunreformen kommer att ha en särskild stor betydelse för hela regionens framtida utveckling i synnerhet avseende attraktionskraft, ekologisk hållbarhet och konkurrenskraft. Utmaningarnas art föranleder att det krävs långsiktiga markanvändningslösningar.

Landskapsregeringen har i sitt meddelande till lagtinget redogjort för att ett ställningstagande om områdets kommuntillhörighet görs efter att befolkningen på Järsö och Nåtö har tillfrågats om vilken kommun kommuninvånarna vill tillhöra (meddelande 4/2016-2017, s. 8). Under tiden 22.11. - 15.12.2017 genomförde landskapsregeringen en enkätundersökning som var riktad till de tillsammanlagt 290 personer som hade fyllt 16 år och som var stadigvarande bosatta i området. Invånarna i området fick ge sin åsikt huruvida området ska höra till Södra Åland eller Mariehamn. Resultatet av enkäten fastställdes den 18 december 2017 genom ÅLR 2017/8913 enligt följande:

Förutsatt att Åland i framtiden består av fyra kommuner vill jag att Nåtö-Järsö-området ska höra till:

Södra Åland 59

Mariehamn 144

Avstår 1

Makulerade 0

Antal svar 204/290

Utgående från 1 § 2 mom. i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997), de i lagens 3 och 5 §§ givna förutsättningarna, på basis av de tidigare anförda utmaningar av särskild vägande karaktär och med hänvisning till resultatet i invånarenkäten fattar landskapsregeringen beslut om att initiera ett ärende som gäller ändring i kommunindelningen på Järsö-Nåtö-området såsom anges i bilagan. Området är definierat utgående från de existerande fastighetsgränserna och de närliggande farlederna.

Eftersom initiativet är sammankopplat med landskapsregeringens kommunreform ställs som ytterligare förutsättning att den planerade gränsjusteringen inte kan verkställas innan kommunerna på Södra Åland har ett gällande samgångsavtal i enlighet med den föreslagna landskapslagen om reform av kommunstrukturen på Åland (LF 21/2017-2018).

Förfarande

Genom detta beslut ställs den föreslagna gränsjusteringen till påseende för allmänheten och för utlåtande till de berörda kommunerna.

Anmärkningarna ska framställas till landskapsregeringens registratur senast den 7 december 2018 kl. 16.15. Efter detta kan landskapsregeringen tillsätta kommunindelningsutredare i enlighet med 8 § i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997). På basis av den första kungörelsen och den eventuella utredningen har landskapsregeringen möjlighet att göra justeringar till detta initiativ innan förslaget kungörs åter i enlighet med 7 § i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997).

Tillämpade lagrum

1 § i landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning

6 § i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997)

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Minister

Nina Fellman

BILAGA:

Förslag till ändrad kommuntillhörighet för Nåtö-Järsö